

O'ZBEKISTON RESPUBLIKASI OLIY VA O'RTA MAXSUS TA'LIM
VAZIRLIGI

QARSHI MUHANDISLIK-IQTISODIYOT INSTITUTI

Ro'yxatga olindi:

№ 275

202_yil "29" 08

"HAYOT FAOLIYATI XAVFSIZLIGI" fanining

ISHCHI O'QUV DASTURI

Bilim sohasi	5320300	-	Texnologik mashina va jihozlar
	300000	-	Ishlab chiqarish texnik
	600000	-	Xizmatlar
Ta'lim sohasi	5230200	-	Menagement

Jami o'quv soati: 80			
Shu jumladan	Jami	7-semestr	8-semestr
Ma'ruza	24	24	-
Amaliy mashg'ulotlar	12	12	-
Laboratoriya	12	12	-
Mustaqil ta'lim soati	48	48	-

Qarshi-2022

Fanning ishchi o'quv dasturi, ishchi o'quv reja va O'zbekiston Respublikasi Oliy va o'rta maxsus ta'lim vazirligining 2019 yil « 4 » 08 dagi « 802 » -sonli buyrug'i tasdiqlangan bilan fan o'quv dasturga muvofiq ishlab chiqildi.

Tuzuvchi:

A.Nikboyev – QMI, “Ekologiya va mehnat muhofazasi” kafedrasining o'quvchisi

R.Eshonqulov – QMI, “Ekologiya va mehnat muhofazasi” kafedrasining mudiri

Fanning ishchi o'quv dasturi “Ekologiya va mehnat muhofazasi” kafedrasining yig'ilishida (bayon № 1, 26.08.2022 y.), “Neft va gaz ishi” fakulteti Uslubiy Komissiyasida (bayon № 1, 2022 y.) va institut Uslubiy Kengashida (bayon № 1, 29.08.2022 y.) muhokama etilgan va o'quv jarayonida foydalanishga tavsiya qilingan.

QMI O'quv-uslubiy boshqarma boshlig'i:

Sh. Turdiyev

Fakulteti uslubiy kengashi raisi:

B. Namozov

Ekologiya va mehnat muhofazasi kafedra mudiri:

R. Eshonqulov

KIRISH

O'zbekistonda olib borilayotgan islohotlardan asosiy maqsad, yurtimizda sog'lom va barkamol, bilimli, yuksak ma'naviy-ahloqiy fazilatlar ega bo'lgan avlodni shakllantirishdan iboratdir.

Jumladan, O'zbekiston Respublikasi Prezidenti SH.M.Mirziyoyevning 2017 yil 7 fevraldagi PF №4947-sonli “O'zbekiston Respublikasini yanada rivojlantirish bo'yicha “Harakatlar strategiyasi” qabul qilinishining uning to'rtinchi ustuvor yo'nalishida ijtimoiy sohani rivojlantirishga alohida urg'u qo'yilgan bo'lib, ta'lim sohasida ilg'or texnologiyalarni joriy etish va shu orqali ta'lim mazmunini jahon andozalar darajasiga olib chiqishni ustuvor vazifa etib belgilangan.

Hozirgi davrda butun jahonda texnika va texnologiya, qishloq xo'jaligi va koinotni o'rganish tez sur'atlar bilan o'shishi, tabiiy resurslar, o'simlik va hayvonat olamidan pala-partish foydalanish va yovvoyi tabiatni o'zlashtirish natijasida tabiiy, biologik, texnologik, ekologik va boshqa ko'pgina xavflar vujudga kelmoqda. Bu holat esa inson hayot faoliyat xavfsizligini ta'minlash muammolari yanada keskinlashmoqda. Shu sababli ham “Harakatlar strategiyasi”ning beshinchi ustuvor yo'nalishida:

atrof-tabiiy muhit, aholi salomatligi va genofoniga ziyon yetkazadigan ekologik muammolarning oldini olish;

favqulodda vaziyatlarning oldini olish va bartaraf etish tizimini takomillashtirish masalalarini alohida band bilan belgilab qo'yildi.

Fan, texnika, ta'lim sohasi, ishlab chiqarishda texnologiya qanchalik rivojlanmasin inson hayot-xatardan 100% kafolatlangan emas. Chunki insonning barcha faoliyati va atrof muhit komponentlarining xavfli va zararli omillari, har bir faoliyat natijadan keyin yangi yashirin xavf paydo bo'lishi tabiiy holdir.

Hayot faoliyatini ta'minlash muammosini hal etish - odamlarni me'yoriy sharoitda faoliyat olib borishi, uni o'rab turgan atrof muhitdagi ruxsat etilgan me'yoridan ortiq xavfli va zararli omillardan himoya qilish, optimal mehnat faoliyat, dam olish sharoiti yaratish va ishlab chiqarishda yuqori ish samaradorlikka erishishdan iboratdir.

Hayot faoliyati xavfsizligining eng asosiy formulasi – bu yashirin (potensial) xavflar haqida ogohlantirish va oldini olishdan iborat.

Ishlab chiqarishda barcha sohalarida ishlayotgan zamonaviy mutaxassislar hayot faoliyati xavfsizligini ta'minlash maqsadida, atrof muhitda bo'layotgan salbiy o'zgarishlarni aniqlash, tushinish, oldini olish va uning oqibatlarini bartaraf etishga tegishli qarorlar qabul qilish uchun yetarli darajada bilim saviyasiga ega bo'lishi lozim. Aynan ushbu bilimni «Hayot faoliyati xavfsizligi» fani o'rganadi.

Ushbu “Hayot faoliyati xavfsizligi” fanidan ishchi dastur fan bo'yicha davlat ta'lim standart va namunaviy dastur asosida tuzilib “Yer usti transport tizimlari va ularning ekspluatatsiyasi (avtomobil transporti)” ta'lim yo'nalishi talabalariga mo'ljallangan. Unda fanning maqsad va vazifalari talabalar bilim va ko'nikmasiga bo'lgan talablar, mashg'ulotlarning mavzusi va qisqacha mazmuni, amaliy va laboratoriya mashg'ulotlari uchun zarur texnik vositalar mustaqil ish bo'yicha ko'rsatmalar va tavsiya etilgan adabiyotlar royxati keltirilgan.

I Fanning oliy ta'limdagi o'rni hamda maqsadi va vazifalari

1.1. Fanning dolzarbligi

Hayot faoliyati xavfsizligi insonning hayotida sodir bo'ladigan turli ko'rinishdagi xavflarni bartaraf etish va ulardan himoyalash yo'llarini o'rganishga qaratilgan

nazariy fandr. U keng qamrovli ilmiy-amaliy izlanishlar va tadqiqotlar asosida rivojlanib, takomillashib boradi.

Insonning hayot faoliyati xavfsizligini ta'minlashda, ilmiy-nazariy izlanishlar asosida vujudga kelgan qonunlar, nizomlar, standartlar, ko'rsatmalar, qoidalar va sanitar-texnik meyorlar hamda ulami o'rganish bo'yicha uzluksiz ta'lim-tarbiya tizimini vujudga keltirish, uni rivojlantirish muhim o'rin tutadi.

Fan o'qitilishining maqsadi – bo'lajak mutaxassislariga hayotiy faoliyatlarida yuzaga keladigan xavflarning kelib chiqish sabablarini, xususiyatlarini, oqibatlarini va ulami yo'qotish qoidalarini, xavfsiz ish sharoitlarini yaratish, tabiiy, texnologik, ekologik va boshqa tushdagi favqulodda vaziyatlardan aholini himoya qilish, ulami nazariy va amaliy jihatdan himoyalashga hamda jarohat olganlarga birlamchi tibbiy yordam ko'rsatish qoidalarini o'rgatishdan iborat.

O'quv fanini o'rganishning asosiy vazifalari: hayotiy faoliyatda yuzaga keladigan xavflarni identifikatsiyalash va ulami o'rganish, ishlab chiqarish jarayonlarida xavfsiz mehnat sharoitlarini yaratish, texnosferada kasb kasalliklarini kamaytiradigan va baxtsiz hodisalarning oldini oladigan chora-tadbirlarni o'rganish. Shuningdek, aholini tabiiy ofat, avariya va halokatlardan himoyalash usullariga o'rgatish, zararlardan shikastlanish o'choqlaridagi fuqarolarni qutqarish va tiklov ishlarini o'tkazish, yong'inga qarshi xavfsizlik choralarini ko'rish, jarohat olganlarga birlamchi tibbiy yordam ko'rsatish va boshqa muhim vazifalarni bajara oladigan bilim, ko'nikma va kasbiy malakaga ega insonni tarbiyalashga qaratilgan.

Hayot faoliyati xavfsizligini o'qish natijasida bo'lajak mutaxassislar quyidagi bilim va malakaga ega bo'lishlari fanning asosiy vazifalari sanaladi

a) *Tasavvurga ega bo'lishlari kerak:*

O'zbekiston Respublikasi hududida sodir bo'lishi ehtimoli bo'lgan tabiiy, texnologik va ekologik xususiyatli favqulodda vaziyatlarning umumiy tavsiflari;

b) *Talabalar bilishlari kerak:*

favqulodda vaziyatlarni oldini olish;

favqulodda vaziyatlardan keladigan talofatlarni kamaytirish va oqibatlarini bartaraf etish;

ishchi-xizmatchilar va aholini favqulodda vaziyatlarga tayyorlash;

shaxsiy himoya vositalarining turlari va ulardan foydalanish.

ishlab chiqarishda ishchilarga xavfsiz va sog'lom mehnat sharoitlarini yaratish;

baxtsiz hodisalarni sabab va oqibatlar haqida tasavvurga ega bo'lish;

ishlab chiqarish sanitariyasi asoslari haqida tasavvurga ega bo'lish;

b) *Talabalar bilishlari kerak:*

favqulodda vaziyatlarda fuqarolarni muhofazalash sohasida qabul qilingan qonun xujjatlari va boshqa hujjatlarning asosiy talablarini;

favqulodda vaziyatlarda rahbar xodim va fuqarolarni muhofazalash sohasidagi huquq va burchlari;

O'zbekiston Respublikasi Favqulodda vaziyatlarda ularning oldini olish va harakat qilish davlat tizimini (FVDT);

aholini favqulodda vaziyatlardan muhofazalanishga tayyorlash tartibini;

o'quv muassasalari obyektlarida va hududida sodir bo'lishi mumkin bo'lgan favqulodda vaziyatlarni;

favqulodda vaziyatlar xavfi tug'ilganda va sodir bo'lganda harakat qilish, shu jumladan muassasaning harakat rejasi va o'zaro hamkorlik rejasi boyicha harakat qilish qoidalarini va tartiblarini;

favqulodda vaziyatlarda ma'naviy-ruhiy barqarorlikni ta'minlash masalalari;

favqulodda vaziyatlardan muhofazalanish usullarini;

favqulodda vaziyatlarda o'z-o'ziga va o'zaro tibbiy yordam ko'rsatish qoidalarini va tartibini;

fuqaro muhofazasi ogohlantirish signallarini;

radiatsion, kimyoviy va biologik (bakteriologik) razvedka, dozimetrik nazorat asboblardan foydalanish tartibi va qoidalarini;

jamoa va shaxsiy muhofaza vositalaridan foydalanish qoidalarini va tartibini.

v) *Talabalar bajarishlari lozim:*

jabrlanganlarga birinchi tibbiy yordam ko'rsata olishni;

favqulodda vaziyat xavfi tug'ilganda va sodir bo'lganda harakat qilishni, shu jumladan o'quv muassasasining harakat va o'zaro hamkorlik rejalari asosida harakat qilishni;

jamoa va shaxsiy muhofaza vositalaridan foydalanishni;

radiatsiyaviy, kimyoviy va biologik (bakteriologik) razvedka va dozimetrik nazorat asboblari bilan ishlashni;

kimyoviy paket va shaxsiy dori qutisidan foydalanishni;

fuqaro muhofazasi normalivlarini tez va qat'iylik bilan bajarishni;

tuzilmalar tarkibida harakat qilishni.

1.2 HFX fanining boshqa fanlar va ishlab chiqarish bilan o'zaro bog'liqligi
“Hayot faoliyati xavfsizligi” fani “Mehnat muhofazasi”, “Muhandislik psixologiyasi”, “Psixofiziologiya”, “Ergonomika”, “Texnikaviy estetika”, “Atrof muhit himoyasi va ekologiya”, “Favqulodda holatlar va fuqarolar muhofazasi” kabi fanlarning yutuqlariga asoslanadi. Ushbu fanlar bilan birga tadqiqot qiladi va o'rganadi. Lekin, insonning hayot faoliyatida barcha turdagi bog'lanishlar bir vaqtida yuzaga keladi va shu sababli inson o'z faoliyatida bir necha omillar bilan bog'lanadi, o'zaro ta'sirda bo'ladi. Shu sababli insonning hayot faoliyati davridagi umumlashgan xavfli va zararli faktorlarning inson sog'ligiga va mehnat qobiliyatiga birgalikda ta'sirini alohida mustaqil fan – “Hayot faoliyati xavfsizligi” o'rganadi.

Hayot faoliyati xavfsizligi fanini o'rganish nafaqat texnosferada xavflar tug'ilganda, balki **ishlab chiqarish jarayonida** ishlovchilarni kasb kasalligiga chalinishlarini qisqartirish, baxtsiz hodisalar oldini olish shuningdek, biosferada (atrof-muhitda) yuz beradigan favqulodda vaziyatlarda insonlar o'limi va moddiy zararlarni miqyosini kamaytirish imkonini beradi.

II. Fanni o'qitishda zamonaviy axborot va pedagogik texnologiyalar

Yo'nalishning o'ziga xos xususiyatlari dasturni interfaol usullarda o'zlashtirishni taqazo qiladi. Bunda asosiy e'tibor auditoriya mashg'ulotlarida va mustaqil tayyorgarlikda o'zlashtiriladigan chuqurlashtiriladigan nazariy bilimlarga hamda obyekтив jarayonlar va hodisalarga nisbatan dunyoqarashni shakllantirishda ma'ruza mashg'ulotlariga katta o'rin ajratiladi.

Dastur materiallarini o'zlashtirish to'rt xil:

muammoli mavzular bo'yicha;

mustaqil o'zlashtirilishi murakkab bo'lgan bo'limlar bo'yicha;

ta'lim oluvchilarda alohida qiziqish uyg'otuvchi bo'limlar bo'yicha;

oldinga siljigan ma'ruzalarni interfaol usulda o'qitish yo'li bilan;

mustaqil ta'lim olish va ishlash, kollektivlar va munozaralar jarayonida o'zlashtiriladigan bilimlar bo'yicha mashg'ulotlar o'lkazish yo'li bilan amalga oshirishni nazarda tutadi.

Mustaqil tayyorgarlik jarayonida talaba adabiyotlar, internet materiallari va meyoriy hujjatlar bilan ishlashni uddalashni namoyon qilishi, auditoriya mashg'ulotlari paytida qabul qilingan ma'lumotlarni mushohada qilish qobiliyatini ko'rsatishi zarur.

Dastur talabalar bilimlari reyting-nazoratidan foydalanadigan o'quv jarayonini tashkil qilishning yangi tamoyillari asosida amalga oshadi.

Fanni o'zlashtirishda masofadan o'qitish, darslik, o'quv qo'llanmalar va ma'ruzalar matnlarining elektron versiyalaridan, ma'ruzalar o'qish, elektron plakatlar va internet tarmog'idan foydalaniladi.

“Hayot faoliyati xavfsizligi” fanini o'qitish jarayonida quyidagi asosiy konseptual yondashuvlardan foydalaniladi:

Shaxsga yo'naltirilgan ta'lim. Bu ta'lim o'z mohiyatiga ko'ra ta'lim jarayonining barcha ishtirokchilarini to'laqonli rivojlanishlarini ko'zda tutadi. Bu esa ta'limni loyihalashtirayotganda, albatta, ma'lum bir ta'lim oluvchining shaxsini emas, avvalo, kelgusidagi mutaxassislik faoliyati bilan bog'liq o'qish maqsadlaridan kelib chiqqan holda yondoshilishni nazarda tutadi.

Tizimli yondashuv. Ta'lim texnologiyasi tizimining barcha belgilarini o'zida mujassam etmog'i lozim: jarayonning mantiqligi, uning barcha bo'g'inlarini o'zaro bog'langanligi, yaxlitligi.

Faoliyatga yo'naltirilgan yondashuv. Shaxsning jarayonli sifatlarini shakllantirishga, ta'lim oluvchining faoliyatini aktivlashtirish va intensivlashtirish, o'quv jarayonida uning barcha qobiliyati va imkoniyatlari, tashabbuskorligini ochishga yo'naltirilgan ta'limni ifodalaydi.

Dialogik yondashuv. Bu yondashuv o'quv munosabatlari yaratish zaruriyatini bildiradi. Uning natijasida shaxsning o'z-o'zini faollashtirishi va o'z-o'zini ko'rsata olishi kabi ijodiy faoliyati kuchayadi.

Hamkorlikdagi ta'limni tashkil etish. Demokratik, tenglik, ta'lim beruvchi va ta'lim oluvchi faoliyat mazmunini shakllantirishda va erishilgan natijalarni baholashda birgalikda ishlashni joriy etishga e'tiborni qaratish zarurligini bildiradi.

Muammoli ta'lim. Ta'lim mazmunini muammoli tarzda taqdim qilish usuli ta'lim oluvchi faoliyatini aktivlashtiradi. Bunda ilmiy bilimni obyektiv qarama-qarshiligi va uni hal etish usullarini ijodiy tarzda qo'llanilishi dialektik mushohadani shakllantiradi va rivojlantiradi natijada talabani mustaqil ijodiy faoliyati ta'minlanadi.

Axborotni taqdim qilishning zamonaviy vosita va usullarini qo'llash– yangi kompyuter va axborot texnologiyalarini o'quv jarayoniga tatbiq etish.

O'qitishning usullari va texnikasi. Ma'ruza (kirish, mavzuga oid, vizuallashtirish), muammoli ta'lim, keys-stadi, pinbord, paradoks va loyihalash usullari, amaliy ishlar.

O'qitishni tashkil etish shakllari: dialog, polilog, muloqot hamkorlik va o'zaro o'rganishga asoslangan frontal, kollektiv va guruh.

O'qitish vositalari o'qitishning an'anaviy shakllari (darslik, ma'ruza matni) bilan bir qatorda – kompyuter va axborot texnologiyalari.

Monitoring va baholash: o'quv mashg'ulotida va butun kurs davomida o'qitishning natijalarini rejalari tarzda kuzatib boriladi. Kurs oxirida test topshiriqlari yoki yozma ish variantlari yordamida tinglovchilarning bilimlari baholanadi.

“Hayot faoliyati xavfsizligi” fanini o'qitish jarayonida kompyuter texnologiyasidan, “Power Point” prezentatsiya va “Excel” elektron jadval dasturlaridan

foydalaniladi. Ayrim mavzular bo'yicha talabalar bilimlari baholash test asosida va kompyuter yordamida bajariladi. Laboratoriya va amaliy mashg'ulotlar bo'yicha ulubiy ko'rsatmalar ko'rinishidagi tarqatma materiallar tayyorlanadi, oraliq va yakuniy nazoratlar o'tkaziladi.

2.1. “Hayot faoliyati xavfsizligi” fani boyicha 5310600- Yer usti transport tizimlari va ularning ekspluatatsiyasi (avtomobil transporti) ta'lim yo'nalishida soatlarning taqsimlanishi

Umumiy o'quv soati	80 soat
Shu jumladan:	
Ma'ruza	24 soat
Amaliy mashg'ulotlar	12 soat
Laboratoriya	12soat
Mustaqil ta'lim	32 soat

III. “Hayot faoliyati xavfsizligi” fani mashg'ulotlarning mavzular va soatlar bo'yicha taqsimlanishi

T/R	Mavzu, bo'lim nomi	Saat
1	Kirish. «Hayot faoliyat xavfsizligi» fanning mazmuni, maqsadi va vazifalari.	2
2	Faoliyat xavfsizligini tahlil qilish.	2
3	Hayot faoliyati xavfsizligining huquqiy va tashkiliy asoslari.	2
4	Ishlab chiqarishdagi jarohatlanishlar sabablarini tahlil qilish.	2
5	Ishlab chiqarish jarayonlari sanitariyasi va gigiyenasi.	2
6	Ishlab chiqarishda elektrxavfsizlik asoslari.	2
7	Favqulodda vaziyatlarda fuqarolar muhofazasi.	2
8	Kuzatiladigan tabiiy ofatlar va ularning oqibat-lari.	2
9	Fuqarolarni favqulodda vaziyatlardan himoya qilish uslublari va vositalari, ularning xususiyatlari.	2
10	Yong'in xavfsizligi.	2
12	Birlamchi tibbiy yordam ko'rsatish asoslari.	2
13		
14		
15		
16		
17		
	Jami	24

Amaliy mashg'ulotlarning tavsifiya etiladigan mavzulari

T/r	Amaliy mashg'ulotlar mavzulari	Soat
1	Xavflarning xususiyatlarini va guruhlanishini o'rganish	2
2	Ishlab chiqarishdagi baxtsiz hodisalarni tekshirish va hisobga olish	2
3	Baxtsiz hodisalarni tahlil qilish uslublari va jarohatlanish ko'rsatkichlarini aniqlash	2
4	Xavfsizlik texnikasi bo'yicha yo'riqnomalar va ularni hujjatlashtirish tartiblari	2
5	Xavfsizlik texnikasi va ishlab chiqarish sanitarisati bo'yicha ko'rsatmalar tuzish	2
6	Statik elektr zaryadlari xavfliligi ko'rsatkichlarini hisoblash	2
7		
8		
9		
	Jami:	12

Laboratoriya mashg'ulotlarning tavsifiy etiladigan mavzulari.

T/r	laboratoriya mashg'ulotlarining mavzulari	Soat
1	Ishlab chiqarish xonalari va ish joylarining mikroiklim holatini tekshirish.	2
2	Ishlab chiqarish xonalarining zararli changlar bilan ifloslanganlik darajasini aniqlash	2
3	Ish joylarining zararli gazlar bilan ifloslanganlik darajasini aniqlash.	2
4	Ish joylarining yoritilganligini tekshirish	2
5	Elektr tokining yerga tarqalishi xavfliligini tekshirish.	2
6	Favqulodda vaziyatlarda birinchi yordam	2
7		
8		
9		
	JAMI	12

V. Kurs loyihasi (ishi) namunaviy dastur rejasi boyicha mavjud emas.

VI. Mustaqil ta'lim tashkil etishning shakli va mazmuni

HFX fani bo'yicha talaba mustaqil ishini tashkil etishda talabaning akademik o'zlashtirish darajasi va qobiliyatini hisobga olgan holda quyidagi shakllardan foydalanish tavsiya etiladi:

fanning ayrim mavzularini o'quv adabiyotlari yordamida mustaqil o'zlashtirish, o'quv manbalari bilan ishlash; fandan amaliy, seminar va laboratoriya mashg'ulotlariga tayyorgarlik ko'rib kelish;

ma'lum mavzu bo'yicha referat tayyorlash; prezentatsiyalar tayyorlash; ko'rgazmali vositalar tayyorlash; maqola, tezislar tayyorlash; amaliy mazmundagi nstandart masalalarni yechish va ijodiy ishlash.

Hayot faoliyati xavfsizligi fanining mustaqil ish mavzulari

Ushbu o'quv fani bo'yicha talabaning mustaqil ishi uchun quyidagi mavzular tavsiya etiladi:

№	Mavzuning nomi
1	Hayot faoliyati xavfsizligi fani boyicha glossariy tuzish.
2	O'zb Respublikasining "Mehtnat kodeksi"
3	Xavfsizlikni ta'minlash tamoyillari va uslublarini tahlil qilish.
4	Faoliyatning turli bosqichlarida xavfsizlik shartlarini tahlil qilish.
5	Faoliyat xavfsizligini ta'minlashning ergonomik ko'rsatkichlarini tahlil qilish.
6	Ish joyiga ergonomik talablar.
7	O'zb Respublikasining "Mehtnatni muhofaza qilish to'g'risidagi qonuni"
8	Faoliyat xavfsizligini ta'minlashda psixologik omillarning ahamiyati.
9	O'zbekiston Respublikasida hayot faoliyat xavfsizligini ta'minlash sohasida qabul qilingan qonun va me'yoriy hujjatlar tizimi.
10	Ish joyiga sanitar-gigienik talablar.
11	Insonning fiziologik va psixologik tavsiflarining xavfsizlikni ta'minlashdagi ahamiyati.
12	Shaxsiy himoya vositalari.
13	Hayot faoliyati xavfsizligini ta'minlashga oid xalqaro tajriba va izlanishlar tahlili.
14	Hayot faoliyati xavfsizligini ta'minlashga oid chet davlatlarda qabul qilingan qonunlar va me'yoriy hujjatlar tahlili.
15	Shovqin va titirashdan himoyalash texnik vositalarining guruhlanishi va tuzilishi.
16	Mashina va mexanizmlar uchun texnika xavfsizligi talablari
17	Davlat yong'in xavfsizligi xizmati.
18	Xavfsizlik texnikasi bo'yicha yo'riqnomalarning turlari
19	Respublika bo'yicha yong'inlar sodir bo'lishi va ularida ko'riladigan zararlarni to'g'risida statik ma'lumotlar tahlili.
20	Yong'in dan himoyalashning zamonaviy texnik vositalari.
21	Xalqaro terrorizm va terroristik tashkilotlar.
22	O'zbekistonda bo'lishi mumkin bo'lgan texnogen xavflar.
23	Markaziy Osiyoda bo'lishi mumkin bo'lgan tabiiy xavflar.
24	"Aholini va hududlarni tabiiy hamda texnogen xususiyatli favqulodda vaziyatlardan muhofaza qilish to'g'risida"gi qonun bandlarini o'rganish.
25	Favqulodda vaziyatlarda ularning oldini olish va harakat qilish davlat tizimi(FVD)ning strukturaviy tuzilishini o'rganish.
26	"Fuqaro muhofazasi to'g'risida"gi qonun bandlarini o'rganish.
27	"Terrorizmga qarshi kurash to'g'risida"gi qonun bandlarini o'rganish.
28	Ish o'rni tashkilotlarining talablari.
29	Inson antropometrik ko'rsatkichlarining faoliyat xavfsizligiga ta'siri.
30	Xavflarni kvantifikatsiyalashning sonli, balli va boshqa uslublarini tahlil qilish.
31	Tabiiy hamda texnogen xususiyatli favqulodda vaziyatlar.

VII. Fan bo'yicha talabalar bilimni nazorat qilish

Fan bo'yicha o'quv semestri davomida uch turdagi, ya'ni joriy, oraliq va yakuniy nazoratlar o'tkaziladi va 5 ballik tizim bo'yicha baholanadi.

Joriy nazorat - fan mavzulari bo'yicha bilim va amaliy ko'nikma darajasini aniqlash va baholash maqsadida laboratoriya, amaliy mashg'ulotlar va mustaqil ta'lim topshiriqlari buyicha. og'zaki so'rov, test o'tkazish, suhbat, nazorat ishi, kollokvium, uy vazifalarini tekshirish va shu kabi boshqa shakllarda o'tkaziladi.

Oraliq nazorat - semestr davomida modulli tizim asosida o'quv dasturining tegishli (fanning bir necha mavzularini o'z ichiga olgan) bo'limi tugallangandan keyin, talabaning bilim va amaliy ko'nikma darajasini aniqlash va baholash maqsadida yozma, og'zaki, test shaklida o'tkaziladi. Oraliq nazorat bir semestrda ikki (yoki bir) marta o'tkaziladi va shakli (yozma, og'zaki, test va hokazo) hamda soni o'quv faniga ajratilgan umumiy soatlar hajmidan kelib chiqqan holda belgilanadi.

Yakuniy nazorat - semestr yakunida muayyan fan bo'yicha nazariy bilim va amaliy ko'nikmalarni talabalar tomonidan o'zlashtirish darajasini aniqlash maqsadida tayanch tushuncha va iboralarga asoslangan "Yozma ish" shaklida o'tkaziladi. Ilmiy Kengash qarori bilan yakuniy nazorat og'zaki, test va boshqa shakllarda ham o'tkazilishi mumkin.

Fan bo'yicha ON kafedra yig'ilishi va fakultet Kengashi qaroriga asosan 1 marta o'tkaziladi.

Joriy va oraliq nazorat turlari bo'yicha 55 va undan yuqori ballni to'plagan talaba fanni o'zlashtirgan deb hisoblanadi va ushbu fan bo'yicha yakuniy nazoratga kirmasligiga yo'l qo'yiladi.

VII Dasturning informatsion-uslubiy ta'minoti.

Mazkur fanni o'qitish jarayonida O'zbekiston Respublikasining mehnatni muhofaza qilish, FVga oid qonunlari, kodekslar, Prezident Qarorlari va Farmonlari, O'zbekiston Respublikasi Vazirlar Mahkamasining Qarorlari, chet el va Respublikamizda nashr etilgan adabiyotlar, elektom adabiyotlar, virtual laboratoriyalar, laboratoriya mavzusiga oid texnik jihozlar, turli slaydlar, vikipediya, ilmiy jurnallardagi maqolalar, ma'ruza matnlari, fan bo'yicha o'quv-uslubiy majmualar hamda Internet materiallaridan foydalaniladi.

VIII. Dasturning axborot-uslubiy ta'minoti

8.1. Foydalanilgan asosiy darsliklar va o'quv qo'llanmalar ro'yxati

8.1.1. Asosiy adabiyotlar

1. A. Mark, P. Friend James Fundamentals of Occupational Safety and Health. Berman Press. Germaniya, 2007
2. E.I. Ibragimov, S. Gazinazarova, O.R. Yuldashev. Mehnat muhofazasi maxsus kursi. Amaliy mashg'ulotlar. O'quv qo'llanma.-T.: TIMI - 2014.
3. E.I. Ibragimov, S. Gazinazarova, O.R. Yuldashev. Mehnat muhofazasi maxsus kursi. Darslik.-T.: TIMI, 2014.-536 b.
4. O.R. Yuldashev, Sh.G. Djaborova, O.T. Xasanova. Hayot faoliyati xavfsizligi. Darslik.-T.: "Toshkent-Iqtisodiyot", 2014.-268 b.
5. Yormatov G.Yo. va boshqalar. Hayot faoliyati xavfsizligi. -T.: "Aloqachi", 2009. - 348 b.
6. G'oyipov H.E. Hayot faoliyati xavfsizligi. -T.: "Yangi asr avlodi", 2007. 264 b.

7. Qudratov A. va b. "Hayotiy faoliyat xavfsizligi". Ma'ruza kursi. -T.: "Aloqachi" 2005.-355 b.
8. O'. Yo'ldoshev va boshqalar. Mehnatni muhofaza qilish. -T.: Mehmat, 2005.
9. Yormatov G', Isamuhamedov YO. Mehnat muhofazasi. -T.: O'zbekiston, 2002. - 384 b.
10. Nikboev A.T. Patalogiya asoslari va Birinchi yordam T.Fan 2006y.

8.1.2. Qo'shimcha adabiyotlar

1. Mirziyoyev SH.M. Erkin va farovon, demokratik O'zbekiston davlatini birgalikda barpo etamiz. O'zbekiston Respublikasi Prezidentining lavozimiga kirishish tantanali marosimiga bag'ishlangan Oliy Majlis palatalarining qo'shma majlisidagi nutqi. -T.: "O'zbekiston" NMIU, 2016. - 56 b.
2. Mirziyoyev SH.M. Qonun ustuvorligi va inson manfaatlarini ta'minlash - yurt taraqqiyoti va xalq farovonligining garovi. O'zbekiston Respublikasi Konstitutsiyasi qabul qilganining 24 yilligiga bag'ishlangan tantanali marosimidagi ma'ruza 2016 yil 7 dekabr. -T.: "O'zbekiston" NMIU, 2016. - 48 b.
3. Mirziyoyev SH.M. Buyuk kelajagimizni mard va olijanob xalqimiz bilan birga quramiz. -T.: "O'zbekiston" NMIU, 2017. - 488 b.
4. O'zbekiston Respublikasini yanada rivojlantirish bo'yicha Harakatlar strategiyasi to'g'risida. -T.: 2017 yil 7 fevral, PF-4947-sonli Farmoni.
1. O'zbekiston Respublikasi Konstitutsiyasi. -T.: "O'zbekiston", 2008.
2. Yo'ldoshev O'.R., Usmonov, U., Qudratov O. Mehnatni muhofaza qilish. -T.: Mehmat, 2001.
3. "Mehmatni muhofaza qilish to'g'risida"gi qonun. O'zbekiston Respublikasi Oliy Majlisining Axborotnomasi. -T.: 2002., 1-son.
4. Ishlab chiqarishdagi baxtsiz hodisalarni va xodimlar salomatligining boshqa xil zararlantirishini tekshirish va hisobga olish to'g'risidagi Nizom. Vazirlar Mahkamasining qarori №286, 06.06.1997. -T.: 1997.
5. Ta'lim muassasalarida o'quv-tarbiya jarayonida o'quvchilar va talabalar bilan yuz bergan baxtsiz hodisalarni tekshirish va hisobga olish tartibi to'g'risida NIZOM. O'zbekiston Respublikasi qonun hujjatlari to'plami. -T.: 2011., 3-son, 29-modd.
6. Mehnat sharoitlarini baholash va mehnat sharoitlari bo'yicha ish o'rinarini attestatsiya qilish uslubii, Mehnat vazirligi va Sog'liqni saqlash vazirligi ishlab chiqqan, №247, 28.05.1996. -T.: 1996.
11. Yormatov G'. YO. va boshqalar. Hayot faoliyati xavfsizligi. O'quv qo'llanma. -T.: 2005.

Elektron resurslar

1. www.bilim.uz.
2. www.ziyo.edu.uz
3. www.mchs.gov.uz
4. www.google.uz.

8.4. Qo'shimcha axborot manbalari

1. HPX fanini yanada chuqurroq o'zlashtirish maqsadida bir necha information-uslubiy qo'llanmalar mavjud, jumladan,
2. Fan mavzulari yoritilgan 4-toifadagi animatsion materiallar.
3. Fanga oid ishlab chiqilgan ma'ruzalarni elektron versiyasi.
4. Fan mavzulariga oid information-tarqatma materiallar.
5. Fan asosiy adabiyotining elektron versiyasi.